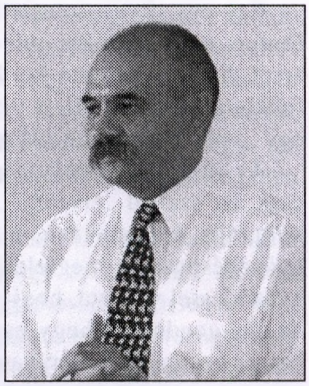
CSÓTI ANDRÁS

A konferencia tapasztalatainak összefoglalása

Hölgyeim és Uraim, Tisztelt Konferencia!

A szervezőbizottság azzal a megtisztelő feladattal bízott meg, hogy foglaljam össze a konferencia tapasztalatait. Ezzel kapcsolatban engedjék meg, hogy egy örömteli, és néhány mentegetőző bejelentést tegyek.

Az örömteli bejelentésem az, hogy noha ez az egyedüli olyan napirend, ahol nincs időkorlát, tehát annyit beszélhetnék, amennyi jólesik, de tartanám magamat a szülőfalumban a mai napig élő közmondáshoz: az a jó, ha a kolbász hosszú, a beszéd meg rövid.

Sajnálkozó megjegyzéseim pedig a következők. Az utolsó előadás után 15 perccel összefoglalni azt, ami egy konferencián elhangzott, elég reménytelen mutatvány, főleg egy olyan tanácskozáson, ahol az embert számos új információ, gondolat, impulzus érte. Egyébként is, úgy gondolom, egy bizonyos időnek mindenképpen el kell telnie ahhoz, hogy az itt hallottak leülepedjenek, és valóban felhasználható szakmai tapasztalattá váljanak.

Másodsorban úgy vélem, hogy egy konferenciát nem egy felkért személynek, hanem mindenkinek önmagának kell összegeznie, és ez sokkal nagyobb jelentőséggel bír, mintha egy személy mondja el a gondolatait, esetleg megpróbálja befolyásolni a résztvevőket. Azt tartom igazán fontosnak, hogy egy-egy nemzetközi konferencia után mindenki előveszi a jegyzeteit, áttanulmányozza az írásos anyagait, odaül a számítógépe elé, az internetről különböző új adatokat kér le, és azután összegzi a számára lényeges dolgokat.

Amikor a szervezőbizottság felkérésének eleget teszek, szeretném hangsúlyozni, hogy csupán személyes és fésületlen gondolataimat mondom el, amelyek nem tekinthetők sem a szervezők, sem a magyar büntetés-végrehajtás hivatalos álláspontjának.

Ez a negyedik alkalommal megrendezett olyan nemzetközi tanácskozásunk, amely a Kriminalexpó – az idén a „Kommunikáció a biztonságos világért, kommunikáció a biztonságos Magyarországért" címet viselő – rendezvényéhez csatlakozott. Meggyőződéssel vallom – és ez a konferencia is arról győzött meg engem –, hogy a szervezeteink által végzett munka, a büntetés-végrehajtási tevékenység a világ minden pontján különböző okokból felértékelődik. Enged-

jenek meg egy személyes megjegyzést! 28 éve járok börtönügyi konferenciákra. Azzal, hogy a fogadó ország minisztere, politikai államtitkára és főcsoportfőnöke megtiszteli a konferenciát, ott a büntetés-végrehajtásról hangsúlyosan és érdemileg szól, nos, ilyennel még nem találkoztam. Úgy gondolom, ez is kézzelfogható ténye annak, hogy az általunk végzett tevékenység fontos, hogy a velünk szemben megfogalmazott elvárások és követelmények a kormányzat, és azon belül is az igazságügyi kormányzat kiemelt figyelmét élvezik.

Egy-egy ilyen nemzetközi tanácskozás az én számomra azért is nagyon fontos, mert ilyenkor mindenki bemutatkozik, és egy színes összkép alakul ki arról, hogy ki milyen körülmények között, milyen jogszabályi háttérrel, milyen feltételrendszer mellett végzi a munkáját. Ez számomra körülbelül olyan, mint egy „svéd-asztal", ahová mindenki letesz valamit, azután mindenki vehet is róla.

Az itt elhangzottak megerősítették bennem azt, hogy erről a „svéd-asztalról" csak azt szabad „elvenni" és adaptálni, ami a sajátosságainknak, a történelmi és kulturális értékeinknek, a feltételrendszerünknek, illetve a belső szakmai meggyőződésünknek megfelel. Valamennyi hozzászóló kitért arra, hittel és meggyőződéssel vallotta, hogy hatékonyabb, jobb büntetés-végrehajtást kíván végezni, de úgy gondolom, hogy ha egyszerűen csak mindenhonnan összeszedjük a legjobbat, és azután összekotyvasztjuk, abból semmi jó nem alakulhat ki. A rendszer csak egységes egészeként működhet, alkotóelemeit nem lehet felelőtlenül cserélgetni.

Néhány gondolatot szeretnék mondani munkánk egyik legfontosabb alkotóeleméről, a jogi szabályozásról. Számunkra – az európai uniós csatlakozás előtt álló országok számára – ezek a szabályok egyrészt ma már „eurokomformak", de egyben az ellentmondásokat is magukkal hordozzák, egyúttal gerjesztik is. Másrészt, ha jól figyeltem, akkor a legtöbb ország képviselője azt mondta el, hogy hatályos szabályai „elöregedtek", azokon a legkülönbözőbb módosításokat elvégezték, de ma már ez a számtalan módosítás olyan belső feszültségeket és ellentmondásokat jelent, amely egy teljesen új, egységes koncepciójú és szerkezetű jogi szabályozás kialakítását teszi szükségszerűvé.

A magyar büntetés-végrehajtás előtt álló legfontosabb kihívásról önök is hallottak, így elhangzott, hogy a jövő évben normaszöveg szintjén el kell készítenünk az új magyar büntetés-végrehajtási kódexet. Kiemelten az a nagy felelősségünk, hogy ez a kódex nem csak a jelen, hanem az elkövetkezendő 15-20 év büntetés-végrehajtási munkáját fogja meghatározni. Azért nem tévedhetünk, mert nem csak magunkat, hanem az utánunk következő nemzedéket is nagyon nehéz helyzetbe hoznánk. Az elmúlt napokban számtalan olyan elem hangzott el, amelyet munkatársainkkal együtt tanulmányozni fogunk annak érdekében, hogy a legjobb gyakorlatokat átvéve azokat az egységes magyar jogrend keretébe beépíthessük.

Tisztelt Kollégák!

Ez a tanácskozás egy másik dologról is meggyőzött, nevezetesen arról, hogy vágyaink és lehetőségeink az európai uniós csatlakozást követően sem kerülnek

szinkronba egymással. Nevezetesen ez azt jelenti, hogy nagyon sokszor azt szeretnénk, hogy legyen kevesebb fogvatartott, több pénz, legyenek rövidebb ítéletek, alternatív büntetések, több fizetés stb. Mélyen köszönöm nyugat-európai kollégáimnak, hogy őszintén elmondták azt, hogy ennek az ellenkezője várható. Nem jön el a mennyek országa a csatlakozás pillanatában, és sajnos azt követően sem, hanem új kihívások várhatóak. Nagyobb feladatokat, alacsonyabb finanszírozással kell megoldani. Ettől a pillanattól kezdve tehát a vágyainkkal nem nagyon érdemes foglalkoznunk, hanem a lehetőségeinkből adódó leghatékonyabb módon kell dolgoznunk. Ennek érdekében a prioritások meghatározása, az erők és eszközök koncentrálása vagy átcsoportosítása, a legjobb európai gyakorlatok átvétele, esetlegesen a rossz hagyományaink, megrögzött dogmatikus elveink összetörése szükséges ahhoz, hogy az elkövetkezendő időszakban is biztonságosan, költséghatékonyan, eredményesen és szakmai tisztességgel tudjuk végezni a munkánkat.

Egyáltalán nem érzem magam feljogosítva, de – miután minden előadó, aki a csatlakozás előtt áll, megemlítette – úgy gondolom, hogy az átmeneti időszak kezeléséért, a problémák jobb megértéséért, a konkrét gyakorlati segítségért őszinte köszönettel és szakmai tisztelettel adózhatunk a nyugat-európai országoknak, akik a különböző programok, anyagi eszközök biztosításával rendszeres és egyenrangú partner-kapcsolatokkal segítettek bennünket a csatlakozás felé menő úton. Úgy vélem, hogy ez a korrekt együttműködés akkor sem szűnhet meg, ha jogilag deklaráltan egyenrangú társként veszünk részt az európai közösség munkájában.

A tanácskozás folyamán rám a legnagyobb hatást a költségekkel való gazdálkodás és a magánosítás kérdése tette. A magánbörtönökről több szó esett, a francia, a német, illetve az angol modell vonatkozásában is. Nem tisztem és nem is jogom, hogy ezekben a kérdésekben állást foglaljak, azonban azt tudom, hogy ezekkel a kihívásokkal kell az elkövetkezendő időszakban a legtöbbet foglalkoznunk, és pontosan azért szükséges a legjobb és a leginkább költséghatékony megoldásokat megtalálnunk, hogy céljainkat jól tudjuk megfogalmazni, s a feladatainkat eredményesen teljesíteni.

A túlzsúfoltság témaköréhez két megjegyzést szeretnék fűzni, ami megint hangsúlyozottan személyes. Az egyik: a túlzsúfoltság kapcsán engem szakmailag legjobban az zavar, és azért van állandó lelkiismeret furdalásom, hogy hogyan lehet hiteles egy olyan igazságszolgáltató szerv, amely saját jogszabályait nem tartja be. Hogyan tud ösztönözni jogkövetésre az, aki maga is - a legméltányolhatóbb okból is - jogot sért. A másik megjegyzésem pedig arra vonatkozik, hogy ha már van ez a probléma, akkor a főcsapás irányát mégis csak arra kéne helyeznünk, hogy valamilyen kompenzációs lehetőségekkel ezt a feszültséget a fogvatartottak körében oldjuk. Nevezetesen arra gondolok, hogy ebben a helyzetben igenis óriási jelentősége van a programoknak, annak, hogy a fogvatartottak minél több időt töltsenek a zárkájukon kívül, hogy minél több sportolási és egyéb lehetőséget biztosítsunk a számukra.

A délutáni pártfogói panelvita munkájához csak annyit szeretnék hozzáfűzni, hogy, úgy gondolom, teljesen nyilvánvaló: ennek a tevékenységnek a szükségességét sehol és soha senki nem kérdőjelezheti meg. Végtelen örömmel hallgattam az előadásokban – és megerősített bennünket abban a felfogásban, amit a magyar büntetés-végrehajtás követ –, hogy az utógondozás akkor lehet eredményes, ha a befogadás napján kezdődik. Az utógondozás szempontjából meghatározó, hogy a büntetés-végrehajtás által nyújtott programok a szabadulás utáni esélyeket növelik.

Azzal a felkiáltással, hogy a fogvatartottnak szabadulás után úgy sem lesz munkája, nem lehet őt elzárni attól, hogy ismereteket szerezzen, képesítést kapjon, amelyeket ő majd konvertálni tud szabadulása után. Számomra megnyugtató, hogy a magyar pártfogói szolgálat intézményes keretek között végzi a munkáját, és legalább ugyanilyen megnyugtató, hogy a magyar büntetés-végrehajtás a különböző egyházi, társadalmi és NGO szervezetekkel az elmúlt időszakban nagyon jelentős és a gyakorlati munkára építő együttműködési megállapodásokat kötött és a gyakorlatban eredményesen dolgozik együtt.

A konferenciát úgy kezdtük, azzal a minősítéssel, hogy történelmi jelentőségű, mert ez az utolsó alkalom, hogy találkoznak tagjelöltek és tagok.

Hölgyeim és Uraim!

Nagyon bízom benne, hogy a májusi csatlakozás után ez a szoros szakmai együttműködés folytatódik, erősödik. Őszintén remélem, hogy a kor nagy kihívásaira – szervezett bűnözés, kábítószer, járványok stb. – továbbra is közösen keressük a válaszokat, megosztjuk egymással tapasztalatainkat, közösen keressük a jó válaszokat, alakítjuk ki a jogszerű, biztonságos gyakorlatot.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.